

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
Postboks 1093
5809 BERGEN

Dato: 19.04.2024

Saksbehandler: Cecilie Jean Crawford

Vår ref.: 24/06993

Deres ref.:

Høringssvar fra OsloMet - forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger

Vi viser til høringsnotat ved forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger.

OsloMet har følgende merknader til høringen:

Struktur og harmonisering

OsloMet er svært positive til at forslaget til forskrift innebærer en strukturell opprydning og harmonisering av regelverket.

Det er likevel noe uklart hva som søkes oppnådd med en sammenslåing av de to forskriftene ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger og ansettelsesvilkår for postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent og spesialistkandidat, all den tid ingen av de foreslåtte bestemmelsene i forskriften (bortsett fra overgangsreglene) omfatter begge disse gruppene.

Skillet mellom dosent og professor (§§ 2-4 og 2-6)

OsloMet støtter ikke forslag til endringer i kvalifikasjonskravene for dosent- og professorstignene. Likestillingen mellom disse grupperingene er en fordel for et kvalitativt godt undervisnings- og forskningsmiljø. Forslaget skaper en rigiditet der miljøene kan forsegles på en uheldig måte. Ved OsloMet er det positive erfaringer med lektorer som har fått opprykk til førsteamanuensis. Foreslåtte ordninger vil innebære at det må brukes mer ressurser for å få flere førsteamanuenser, og det er vanskelig å se at dette er godt begrunnet. Vi frykter også at endringer i kvalifikasjonskravene vil resultere i mindre forskningsbasert utdanning.

Krav til norskferdigheter

OsloMet støtter intensjonen om å bevare og utvikle norsk fagspråk, og at et språkkrav stilles ved stillinger i UH-sektoren.

Vi støtter imidlertid ikke krav om norskkompetanse for rekrutteringsstillingene.

Vi stiller for det første spørsmål ved vurderingen av hvorvidt dette språkkravet i alle tilfeller er i tråd med EU-retten. Det vises til at EU-domstolen har uttalt at språkkrav, til tross for at disse vil utgjøre en restriksjon for fri bevegelighet for arbeidstakere, kan oppstilles når dette er nødvendig «på grunn av arten av det arbeidet som den ledige stillinga inneber». Vi mener denne uttalelsen innebærer krav til en mer konkret vurdering i forhold til den enkelte stilling/stillingskategori enn det utkast til forskrift medfører. Særlig stiller vi spørsmål ved om språkkrav knyttet til rekrutteringsstillingene og om en mulighet for å kunne velge en videre karriere i Norge er tilstrekkelig som begrunnelse for å anse det generelle språkkravet til å være i tråd med EU-retten. Alle stillinger er ikke rettet mot videre karriere i norsk arbeidsliv, f.eks. rekrutterer OsloMet postdoktorkandidater gjennom Marie Skłodowska-Curie (MSCA)-ordningen i EU hvor intensjonen er utvikling av fremragende kandidater, samt å utveksle erfaringer og skape nettverk på tvers av landegrensene.

Å oppstille et absolutt krav om opplæring i norsk for rekrutteringsstillingene er også utfordrende av andre grunner. Vi frykter at strengere språkkrav for midlertidige stillinger kan svekke konkurransen om de beste utenlandske kandidatene, spesielt hvis Norge innfører strengere språkkrav enn andre land. Norskkravet vil også få konsekvenser for rekruttering gjennom MSCA-programmet.

Kravet til språkopplæring for stipendiatene vil ha som konsekvens at institusjonene får økte kostnader ved at ansettelsesperioden må forlenges med den tiden det tar for stipendiatene å gjennomføre et norskkurs på 15 studiepoeng (tilsvarende et halvt semester). Dette vil kunne medføre at institusjonene tilsiktet eller utilsiktet prioriterer skandinaviske søkere, noe som både kan føre til mindre internasjonalisering og brudd på likestillings- og diskrimineringsloven.

OsloMet mener det må åpnes for at institusjonene selv gjør vurderingen om behovet for norskkompetanse i det enkelte tilfellet.

Vi støtter kravet til norskerfardigheter på nivå B2 for undervisnings- og forskningsstillingene. Vi ser likevel at forslaget knyttet til at konsekvensene av at et krav om oppnåelse av språkkrevet innen tre år ikke oppfylles (forslagets § 2-8, 3. ledd) er problematisk. Det foreslås at institusjonene selv skal «vurdere videre tiltak» dersom en slik situasjon oppstår, samtidig som det sies at den ansatte ikke har den kompetansen som kreves for stillingen og som hovedregel ikke vil kunne utføre undervisningsoppgaver. Dersom en ansatt ikke (lenger) «har de kvalifikasjoner som er nødvendig eller foreskrevet for stillingen» vil dette ihht statsansatteloven være oppsigelsesgrunn, jfr § 20 (1) b. Det fremstår derfor u hensiktsmessig å overlate til institusjonene å skulle vurdere tiltak i en slik situasjon.

Krav til utdanningsfaglig kompetanse

OsloMet mener forslaget til forskrift representerer et stort skritt tilbake når det gjelder utdanningsfaglig kompetanse. Vi støtter at kravet gjøres gjeldende for alle stillingskategorier, men støtter ikke endringene i minimumskravene som ligger i dagens forskrift.

Vi har hatt en nasjonal satsing over mange år for å styrke krav og status til utdanningsfaglig kompetanse, jf. bl.a. meritteringsordningen, og forslagets krav til kompetanse senker den nasjonale minimumsstandarden. Dette framtrer spesielt i kravene til kvalifisering til professor, der nesten bare forskning står i fokus. Da den enkelte institusjon kan dra fordel av å holde seg til minimumsstandarden og ikke gjøre det vanskeligere å få opprykk, innebærer forslaget en risiko for å svekke arbeidet med utdanningskvalitet nasjonalt. De utdanningsfaglige kriteriene for ansettelse og opprykk til professor bør derfor forbli slik de er i dag.

Nytt krav om forskningserfaring for stilling som førsteamanuensis (§ 2-5)

OsloMet mener at det nye kravet til forskningserfaring utover eget ph.d.-prosjekt for kvalifisering til stilling som førsteamanuensis er uheldig og forslaget støttes ikke. Forslaget kan medføre at nye førsteamanuenser må ha både doktorgrad og en periode som postdoktor eller liknende for å kvalifisere seg til stillingen. Rekruttering av personer med forskerkompetanse til fagfelt som har kort tradisjon for forskning, og hvor opprykk har vært vanlig, kan bli mer tidkrevende. Karriereutviklingen til toppstillinger i akademia vil bli forlenget ved å innføre et ekstra krav til forskningskompetanse. For flere av OsloMets fagfelt, hvor mange av de ansatte kommer fra praksisfeltet og allerede er godt voksne når de avlegger doktorgrad, vil kravet kunne medføre at de vil være i 60-årene før de oppnår professorkompetanse. Institusjonen risikerer derfor å bruke for lang tid på å bygge opp sine professorer, men de får kortere tid i sitt virke hos oss en ved andre institusjoner som ikke er like praksisnære.

De nye kravene til tilleggskompetanse er, slik de presenteres i teksten, også uklare. Kravene eksemplifiseres med arbeid som vitenskapelig assistent eller arbeid knyttet til prosjektsøknader på den ene siden, mens det på den andre siden nevnes at slik tilleggskompetanse også kan oppnås gjennom utdanningsfaglig kompetanse og arbeid. Sett i sammenheng med at en universitetslektor med lang erfaring etter disse reglene ikke skal kunne avansere til førsteamanuensis etter fullført ph.d. grad., fremstår innstrammingene av førsteamanuensisstillingen som flere skritt tilbake i arbeidet med å øke forskningskompetansen i profesjonsutdanningene.

Opprykk til førsteamanuensis

Fjerning av muligheten for opprykk til stilling som førsteamanuensis er problematisk og det fremstår som uklart hva som er begrunnelsen for forslaget. Forslaget støttes ikke.

Vi mener at muligheten til å søke om opprykk fra universitets- og høyskolelektor til førsteamanuensis bør videreføres. Det er uheldig at det skisseres ulike opprykksmuligheter til førstestillingene. Særlig vil ansatte som allerede er i et doktorgradsløp bli skadelidende, men mer overordnet er universitets- og høyskolelektor ofte en inngangsstilling for personer som ennå ikke har fullført ph.d. En konsekvens av å fjerne muligheten for opprykk til førsteamanuensis kan være at institusjonene mister dyktige kandidater i rekrutteringsarbeidet. Det skal heller ikke undervurderes at det har fungert som et incitament for høyskole- og universitetslektorer at de ved å ta en doktorgrad, automatisk har fått opprykk i stilling og lønn.

Vi frykter også at kravet kan bidra til økt midlertidighet. Når det ikke finnes en stillingskategori i førsteamanuensis-professor-stigen under førsteamanuensis, kan det resultere i en gruppe ansatte med fullførte doktorgrader som enten blir værende i universitetslektorstillinger med dårligere lønns- og arbeidsvilkår eller tvinges inn i midlertidige

postdoktor-stillinger. Begge alternativer mener vi kan virke demotiverende og potensielt hemmende for utviklingen av kompetente medarbeidere og universitetets evne til å øke andelen ansatte med toppkompetanse.

Gitt at det forskriftsfestes 'krav om relevant forskningserfaring eller erfaring med kunstnerisk utviklingsarbeid utover eget doktorgradsprosjekt', bør det fremdeles være mulig å kunne søke om personlig opprykk til førsteamanuensis, basert på en vurdering av de skjerpede kravene.

Sakkyndig vurdering

OsloMet støtter ikke de forslåtte endringene knyttet til sakkyndig komiteer.

De sakkyndiges innflytelse på rekrutterings- og opprykksprosessene svekkes i forslaget til ny forskrift, både ved at kravet til enstemmighet i komiteen fjernes og ved at institusjonene kan velge å ansette en person som komiteen ikke finner kvalifisert. Det er vanskelig å forstå hvorfor man skal opprettholde ordningen med sakkyndig vurdering når disse endringene innføres. Vi mener det fortsatt bør være et absolutt krav for ansettelse og opprykk at en sakkyndig komite har konkludert med at de faglige kompetansekravene sett opp mot stillingsutlysningen er oppfylt. Samtidig må det være klart at kvalifikasjonsprinsippet, som innebærer at også andre sider ved kandidatene skal vurderes og vektlegges, fullt ut gjelder og gir institusjonen mulighet for å velge den totalt sett beste kandidaten blant de som er funnet faglig kvalifisert av komiteen.

Videre mener vi at det fortsatt må være et absolutt krav at alle tre medlemmer av sakkyndig komite skal ha kompetanse på kandidatens/kandidatenes fagområde. Slik fagkompetanse er avgjørende for at komiteen skal være i stand til å gjøre en riktig vurdering av kandidatens/kandidatenes kvalifikasjoner.

Opprykk midlertidige og deltidsansatte

Forslaget til forskrift innebærer at kravet til minst 50% stilling og fast eller åremålsstilling for å kunne søke opprykk ved egen institusjon bortfaller. Dette mener vi er uheldig og vil medføre potensielt store ekstra kostnader for institusjonene. Vi mener at opprykk bør begrenses til ansatte i fast stilling da ansatte i midlertidige stillinger har blitt kompetansevurdert nylig i forbindelse med kontraktsinngåelse.

Krav til vitenskapelig assistent og postdoktor (§§ 4-3 og 4-6)

OsloMet har institutter som kun driver med forskning og et absolutt krav om at postdoktorer skal måtte tilegne seg (eller inneha) utdanningsfaglig kompetanse støttes ikke. Det bør gis mulighet for unntak eller konkret vurdering av den enkelte stilling.

Videre støtter vi ikke at det defineres et absolutt utdanningskrav for vitenskapelige assistenter. Krav om minst lavere grads eksamen kan gjøre det vanskeligere å involvere studenter i forskningsprosjekter, noe som er uheldig både sett fra studentenes og institusjonens side.

Åremålsperioden for postdoktorer

Den forlengede åremålsperioden for postdoktorer som fremgår av ny universitets- og høyskolelov skaper utfordringer for en del eksternt finansierte prosjekter. Særlig trekkes frem at MSCA-finansierte stillinger fra EU er to-årige og en minimums åremålsperiode på tre år skaper store utfordringer. Vi ber direktoratet vurdere om det kan oppstilles en unntaksbestemmelse i forskriften for eksternt finansierte postdoktorstillinger med kortere finansiering enn tre år.

Karriereplaner (§§ 4-3 tredje ledd og 4-4 fjerde ledd)

OsloMet mener at bestemmelsene om karriereplan og tilgang til karriereveiledning for postdoktorer og stipendiater kan være formålstjenlig, men også innebære en økonomisk kostnad med usikkert utbytte, spesielt siden stipendiatenes interesser ofte forskyver seg i løpet av stipendiatperioden.

På denne bakgrunn mener vi at karriereplaner ikke bør formuleres som et krav, men være frivillig. Det bør derfor spesifiseres at postdoktorer og stipendiater skal 'ha tilgang til' karriereveiledning på institusjonsnivå.

Adgang til å søke overgang

OsloMet mener en rett til å søke overgang mellom karrierestigene må forskriftsfestes for å sikre lik praksis i sektoren.

Generelle merknader til høringsforslaget:

- Flere av bestemmelsene i forslaget legger opp til at institusjonene selv skal fastsette og/eller utfylle minimumskravene i forskriften. Vi stiller spørsmål ved om dette eliminerer uklarheter og tolkningstvil eller om

det vil det bidra til ulik praksis i sektoren, som igjen vil fremme konkurranse mellom institusjonene og hemme mobilitet.

- Forslag til tittel: Forskrift om undervisnings-, forsknings- og rekrutteringsstillinger

Med hilsen

Christen Krogh
rektor

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevne signaturer.